

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 XVI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2024

Nr. 158

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR MEDISCHE ZORG

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 mei 2024

Hierbij informeer ik uw Kamer – mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking – over de inzet van Nederland bij de 77e World Health Assembly (WHA), de jaarvergadering van de Wereldgezondheids-organisatie (WHO), te Genève.

De WHA vindt plaats van 27 mei tot en met 1 juni 2024. Ik zal de eerste drie dagen als delegatieleider aanwezig zijn.

Tijdens de WHA staan verschillende gezondheid gerelateerde onderwerpen geagendeerd en bespreken de lidstaten organisatorische zaken van de WHO op het gebied van onder meer financiën en bestuur. In deze brief ga ik nader in op de voor Nederland belangrijkste onderwerpen en de inzet daarop.

Daarbij is het goed te weten dat de Nederlandse inbreng in de besluitvormende gremia van de WHO, zoals de jaarlijkse WHA, zoveel mogelijk plaatsvindt in afstemming met de andere lidstaten van de Europese Unie (EU). Waar mogelijk spreekt de EU met één stem.

Bij mijn toespraak tot de plenaire vergadering van de WHO zal ik steun uitspreken voor het werk van de WHO, zoals dat wordt vastgelegd in het nieuwe werkplan van de WHO voor 2025–2028. Daarbij zal ik onder meer het belang onderstrepen van de leidende rol van de WHO binnen de mondiale gezondheidsarchitectuur. Nederland zal zich actief inzetten om diverse uitdagingen op het gebied van mondiale gezondheid aan te pakken, waarbij ik onder meer zal wijzen op het belang van concrete actie om de gevolgen van de klimaatverandering op de gezondheidszorg en *vice versa* tegen te gaan.

De WHO

De WHO werd in 1948 opgericht met als doel de gezondheid van mensen wereldwijd te bevorderen. Dit komt tot uiting in het ontwikkelen van gezondheidsbeleid en -normen, het ondersteunen van landen bij het versterken van hun gezondheidssystemen, het verbeteren van de gezondheid van kwetsbare groepen, het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en innovatie en het bevorderen van samenwerkingsverbanden en partnerschappen. Een bekend succesverhaal is het wereldwijd uitroeien van de pokken, de eerste ziekte in de geschiedenis die volledig is uitgebannen. Inmiddels is de wereld hard op weg om ook polio uit te roeien. Meer recent speelt de WHO een centrale rol in coördinatie van de wereldwijde inzet om pandemische paraatheid en respons van landen te versterken.

De Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie

Op 21 oktober 2022 presenteerde het kabinet de Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie 2023–2030¹ (MGS) in de context van steeds complexere wereldwijde gezondheidsuitdagingen. Met deze strategie investeren we in mondiale gezondheid en sterke gezondheidssystemen wereldwijd. Hiermee voorkomen we dat we in de toekomst hogere kosten moeten maken om ziektes buiten de deur te houden: voorkomen is beter dan genezen.

Tegelijkertijd redden we met het uitvoeren van de strategie levens. Niet alleen in Nederland, maar wereldwijd. Om Nederlandse burgers goed te beschermen en de doelen van de mondiale gezondheidsstrategie te behalen, zullen we zowel nationaal als internationaal moeten samenwerken. Multilaterale samenwerking vormt de sleutel naar een gezondere wereld en zo ook een gezonder Nederland.

Samen met de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking mocht ik deze strategie op 4 april jl. met u bespreken. De WHO speelt een belangrijke rol in het behalen van de doelstellingen van de mondiale gezondheidsstrategie. Het kabinet zet daarom in op versterking van de WHO als centrale, technische en coördinerende actor binnen de mondiale gezondheidsarchitectuur. Dit wordt ondersteund door hogere, flexibele meerjarige financiële bijdragen, en technische bijdragen, aan de WHO. In het kader van deze mondiale gezondheidsstrategie werkt Nederland samen met de WHO om de grote actuele en verwachte gezondheidsuitdagingen aan te pakken.

Bij de inzet van Nederland tijdens deze WHA is de mondiale gezondheidsstrategie bepalend. Hieronder wordt per prioriteit van de strategie de inzet op een aantal relevante onderwerpen van de WHA-agenda nader geduid.

1)

Het versterken van de mondiale gezondheidsarchitectuur en nationale gezondheidssystemen

- speerpunt: internationale coherentie en multilaterale samenwerking
- speerpunt: verbeterde toegang tot primaire gezondheidszorg en Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)

Bij deze WHA ligt het strategische plan van de WHO voor de jaren 2025–2028 voor ter goedkeuring. In dit document wordt een mondiale agenda gepresenteerd voor het bevorderen van gezondheid en welzijn,

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 36 180, nr. 25 Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie 2023–2030

het bieden van zorg en het beschermen van gezondheid en welzijn voor iedereen, overal.

Nederland heeft bij de totstandkoming hiervan ingezet op een sterke verankering van prioriteiten van de mondiale gezondheidsstrategie, zoals antimicrobiële resistentie (AMR), pandemische paraatheid, klimaatadaptatie en -mitigatie, universele toegang tot eerstelijns gezondheidszorg en universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), ook voor personen in kwetsbare en gemarginaliseerde omstandigheden.

Nederland heeft samen met Oekraïne en lidstaten uit verschillende WHO-regio's, zoals Portugal, Mexico en Libanon, het initiatief genomen voor een resolutie over mentale gezondheid en psychosociale steun (Mental Health and Psychosocial Support – MHPSS) in humanitaire crises. Deze resolutie bouwt voort op eerdere initiatieven van Nederland op dit onderwerp en op al bestaande resoluties in andere fora. In een crisis dragen alle humanitaire partijen verantwoordelijkheid voor integratie van MHPSS in hun respons. Deze WHA-resolutie benadrukt de rol van de gezondheidssector in het bevorderen van MHPSS, juist ook in crisissituaties.

Tevens zal Nederland samen met Save the Children, Oekraïne en UNICEF, in consultatie met de WHO, een side event organiseren over geestelijke en psychosociale noden van kinderen en jeugd in humanitaire crises om aandacht te vragen voor manieren om de resolutie ten uitvoer te brengen.

2)

Het verbeteren van internationale pandemische paraatheid en het minimaliseren van grensoverschrijdende gezondheidsdreigingen

- speerpunt: wereldwijde toegang tot medicijnen en gezondheidsproducten
- speerpunt: versterkte internationale inzet op antimicrobiële resistentie (AMR) en zoönose beleid

De onderhandelingen over de wijzigingen van de Internationale Gezondheidsregeling (IHR) en over een nieuw pandemie-instrument zijn nog gaande. Wanneer beide onderhandelingstrajecten tot een daadwerkelijke afronding komen, zullen tijdens de WHA de wijzigingsvoorstellen ten aanzien van de IHR ter vaststelling worden voorgelegd. Voor het pandemie-instrument is de inzet, zoals nu voorzien, dat een verdragstekst ter vaststelling wordt voorgelegd.

In het debat op 21 mei jl. werd mij door uw Kamer door middel van de motie Keijzer (BBB) cs² verzocht om mij kenbaar te onthouden van het accorderen van het onderhandelingsresultaat tijdens de aanstaande WHA.

Ik heb het oordeel van deze motie aan uw kamer gelaten, en deze motie is inmiddels aangenomen. Dat betekent dat ik, zoals ook aangegeven op 21 mei, als er een positief onderhandelingsresultaat ligt, gedurende de WHA bij de behandeling en de vaststelling hiervan zal aangeven dat ik het onderhandelingsresultaat voor kennisgeving aanneem, oftewel mijn oordeel zal onthouden, maar dat wij de consensus niet zullen doorbreken.

Dit geldt dan zowel voor de behandeling van het onderhandelingsresultaat voor het nieuwe pandemie-instrument als voor de behandeling van het onderhandelingsresultaat op de wijzigingen op de IHR.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 25 295, nr. 2185

Ik zal hierbij aangeven dat de achtergrond hiervan is dat het aantreden van een nieuw kabinet aanstaande is en dat het aan het nieuwe kabinet is om te besluiten over de ondertekening en de, eventueel daarop volgende, ratificatie van het verdrag.

Op het gebied van infectieziektenbestrijding is op 10 april door het lid Daniëlle Jansen (NSC) een motie ingediend over de «fact finding» missie in 2021 van de WHO in Wuhan³. Hierover kan ik u aangeven dat ik deze WHA zal benutten om met de WHO leiding in gesprek te gaan over uw verzoek de WHO aan te sporen om aan de fact finding missie een vervolg te geven.

3)

Het adresseren van de impact van klimaatverandering op volksgezondheid en vice versa

- speerpunt: internationale verduurzaming en klimaatbestendig maken van de zorg
- speerpunt internationale actie op klimaat, water en voedsel

De WHO heeft aangegeven dat klimaatverandering de grootste bedreiging voor de mondiale gezondheid is. De Wereldbank schat in dat een warmer klimaat tegen 2050 zou kunnen leiden tot meer dan 21 miljoen sterfgevallen als gevolg van onder andere extreme hitte, ondervoeding, diarree, malaria en dengue.

Nederland heeft samen met Peru en lidstaten uit alle WHO-regio's, zoals het Verenigd Koninkrijk, Fiji, Kenia en Barbados, het initiatief voor een nieuwe WHA-resolutie over klimaatverandering en gezondheid genomen. De betekenis van klimaatverandering als bedreiging voor de volksgezondheid vraagt om een duidelijke lange termijnvisie met investeringen en een weloverwogen beleidsreactie. Deze WHA-resolutie vormt een belangrijke stap daarin en roept de WHO onder andere op om een mondiaal actieplan te ontwikkelen met betrekking tot klimaatverandering en gezondheid. Daarnaast roept de resolutie WHO-lidstaten op om inzet op het snijvlak van klimaatverandering en gezondheid op te schalen en toe te werken naar klimaatbestendige en duurzame zorgsystemen.

Tevens zal in dit kader Nederland samen met Peru een side event organiseren over klimaat en gezondheid om breed aandacht voor de resolutie en de daarin opgenomen noodzaak voor concrete actie te genereren.

Overige inzet WHA

Op de agenda van de WHA staat verder nog een aantal onderwerpen met duidelijke geopolitieke raakvlakken. Zo wordt opnieuw een rapport over de implementatie van de resolutie over de gezondheidsgevolgen van de Russische invasie in Oekraïne en daarbuiten besproken. Onder dit item zal een EU statement worden uitgesproken waarin onder meer de Russische agressie wordt veroordeeld, de effecten hiervan op het gezondheidssysteem van Oekraïne en omliggende landen wordt toegelicht en de voortgezette inspanning voor wederopbouw en vrede wordt uitgesproken.

Daarnaast wordt de gezondheidssituatie in de bezette Palestijnse gebieden besproken. Dit gebeurt jaarlijks terugkerend onder het item waar het rapport over de gezondheidssituatie in de bezette Palestijnse gebieden en de Golan Hoogvlakte wordt behandeld. Daarbij wordt gewoonlijk ook

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 25 295, nr. 2177

een resolutie gepresenteerd. Deze resolutie zal op inhoud en merites worden beoordeeld.

Daarnaast wordt onder het item over WHO's werk in noodsituaties een resolutie behandeld op basis van de resolutie⁴ over de humanitaire situatie in Gaza die tijdens de Speciale Sessie van de WHO Uitvoerende Raad op 10 december jl. is aangenomen.

Verder is van belang erop te wijzen dat Nederland, conform de motie van het lid Piri (PvDA-GL)⁵, met een aantal gelijkgezinde landen bij de WHO heeft aangedrongen op betekenisvolle deelname van Taiwan aan bijeenkomsten in WHO-verband, waaronder deelname van Taiwan als waarnemer bij de WHA.

Youth delegate

Om toekomstige gezondheidsprofessionals te betrekken bij internationaal gezondheidsbeleid en de bredere Nederlandse inzet op betekenisvolle jongerenparticipatie in (multilaterale) besluitvorming te bevorderen, zal zoals voorgaande jaren, ook een studente geneeskunde als «youth delegate» onderdeel zijn van de Nederlandse delegatie.

In navolging van deze brief zal ik uw Kamer na de WHA over de uitkomsten informeren.

De Minister voor Medische Zorg,
P.A. Dijkstra

⁴ https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/EBSS7/EBSS7_R1-en.pdf

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 21 501-02, nr. 2871